

Dobra firma

Składki od pracujących w transporcie

17.07.2003, BP

UBEZPIECZENIA W FIRMIE

SKŁADKI w UNII

Polak w Unii Europejskiej, obywatel Unii w Polsce

Składki od pracujących w transporcie

PISALIŚMY JUŻ...

O sposobie ustalania właściwych przepisów w dziedzinie zabezpieczenia społecznego pracowników zatrudnionych w państwach członkowskich Unii Europejskiej pisaliśmy już wielokrotnie. Była mowa m.in. o pracownikach wysłanych oraz wykonujących jednocześnie pracę i działalność na własny rachunek na terytorium kilku państw członkowskich. W rozporządzeniu WE nr 1408/71 osobne miejsce zajmują zasady ubezpieczenia osób pracujących na obszarze UE w transporcie drogowym, lotniczym, kolejowym, w żegludzie śródlądowej oraz marynarzy.

Jak już nieraz wspominaliśmy, powołane rozporządzenie zakłada, że osoby wykonujące pracę na obszarze Unii Europejskiej podlegają systemowi zabezpieczenia społecznego w jednym państwie. Do wszystkich pracowników zatrudnionych w państwach Unii stosuje się też tzw. zasadę terytorialności, zgodnie z którą pracownicy objęci są przepisami tego państwa członkowskiego, na obszarze którego praca jest wykonywana.

Ubezpieczenie pracowników transportowych

Trudno ją jednak zrealizować w przypadku pracowników zatrudnionych w przedsiębiorstwach transportowych. Ich praca często polega bowiem na przemieszczaniu się między różnymi krajami członkowskimi. Nie można więc ustalić precyzyjnie miejsca jej wykonywania. Dlatego też stworzono szczegółowe zasady ubezpieczenia w odniesieniu do osób zatrudnionych w transporcie drogowym, lotniczym, kolejowym oraz w żegludzie śródlądowej.

W myśl art. 14 ust. 2 rozporządzenia osoba, która zwykle wykonuje pracę najemną na terytorium dwóch lub więcej państw członkowskich, jako członek personelu lądowego lub powietrznego w przedsiębiorstwie prowadzącym w transporcie międzynarodowym na cudzy lub własny rachunek przewóz osób czy towarów koleją, drogą lądową, powietrzną lub żegluga śródlądową, oraz mającym siedzibę na terytorium państwa członkowskiego, podlega przepisom tego ostatniego państwa członkowskiego. Decyduje zatem siedziba przedsiębiorstwa zatrudniającego danego pracownika, a nie miejsce wykonywania pracy.

Przykład

Wojciech Kania pracuje w czeskiej firmie zajmującej się transportem samochodowym. Praca polega na przewozie towarów do innych państw członkowskich Unii. Pracownik objęty będzie czeskim systemem zabezpieczenia społecznego, ponieważ firma transportowa ma siedzibę w Czechach.

Zasady podlegania prawu państwa, w którym znajduje się siedziba przedsiębiorstwa transportowego, nie stosuje się jednak w dwóch przypadkach. Pierwszy dotyczy osoby zatrudnionej w oddziale albo stałym przedstawicielstwie przedsiębiorstwa transportowego, poza terytorium państwa członkowskiego, w którym ma siedzibę to przedsiębiorstwo. Podlega ona ubezpieczeniu w państwie, na terytorium którego znajduje się ten oddział lub stałe przedstawicielstwo.

Przykład

Niemieckie linie lotnicze posiadają swoje przedstawicielstwo w Polsce. Zatrudniają w nim m.in. obywateli niemieckich. Będą miały do nich zastosowanie polskie, a nie niemieckie przepisy o zabezpieczeniu społecznym.

Drugi wyjątek dotyczy osób zatrudnionych w przedsiębiorstwach transportowych, ale wykonujących pracę w przeważającej mierze na terytorium tego państwa członkowskiego, w którym mają one miejsce zamieszkania. Podlegają one ubezpieczeniu w państwie miejsca zamieszkania także w przypadku, gdy zatrudniające je przedsiębiorstwo nie ma na jego terytorium ani oddziału, ani stałego przedstawicielstwa.

Przykład

Łukasz Koterba mieszka na stałe w Niemczech i pracuje w firmie zajmującej się żeglugą śródlądową na Renie. Główna siedziba tej firmy mieści się we Francji, w Niemczech nie ma ona stałego przedstawicielstwa ani oddziału. Mimo to pan Łukasz podlegać będzie niemieckim przepisom w zakresie ubezpieczeń społecznych.

Ubezpieczenia społeczne marynarzy

Rozporządzenie WE nr 1408/71 reguluje też w sposób szczególny zasady ubezpieczeń społecznych marynarzy. Mogą oni wykonywać działalność zarobkową jako pracownicy najemni bądź jako osoby prowadzące działalność na własny rachunek.

Zgodnie z art. 13 ust. 2 lit c) rozporządzenia marynarz pracujący na statku - jako pracownik najemny bądź jako osoba prowadząca samodzielną działalność - objęty jest ustawodawstwem w dziedzinie ubezpieczeń społecznych tego państwa członkowskiego, pod którego banderą statek pływa. Od tej zasady są jednak pewne wyjątki.

Zatrudnieni...

Pierwszy dotyczy osoby wykonującej pracę najemną w przedsiębiorstwie, w którym jest zwykle zatrudniona, albo na statku pływającym pod banderą państwa członkowskiego i wysłanej przez to przedsiębiorstwo w celu wykonywania pracy na jego rachunek na pokładzie statku pływającego pod banderą innego państwa członkowskiego. W myśl art. 14b ust. 1 rozporządzenia osoba ta w dalszym ciągu podlega ubezpieczeniu w państwie wysyłającym, jeśli przewidywany okres wykonywania pracy nie przekracza dwunastu miesięcy i nie została ona wysłana w miejsce innej osoby, której okres wysłania upłynął. Okres ten może być przedłużony o kolejne 12 miesięcy. Zatem do marynarzy stosuje się takie same zasady, jakie dotyczą wszystkich innych pracowników wysłanych przejściowo do wykonywania pracy na obszar innego państwa członkowskiego. Pisaliśmy o nich szczegółowo w poprzednich wydaniach DOBREJ FIRMY.

Przykład

Kazimierz Wiśniewski pracuje w polskim przedsiębiorstwie, które wysłało go do pracy na statku pływającym pod szwedzką banderą. Ma tam przebywać nie dłużej niż rok. W dalszym ciągu marynarz podlegać będzie polskim przepisom o ubezpieczeniu społecznym. Prawo szwedzkie nie będzie mieć tu zastosowania, mimo że statek pływa pod szwedzką banderą.

Przykład

Polski pracodawca przedłużył zatrudnienie Kazimierza Wiśniewskiego na szwedzkim statku. Jeśli pobyt tam nie będzie dłuższy niż kolejne 12 miesięcy, marynarz dalej może podlegać ubezpieczeniu w Polsce.

Kolejny wyjątek od zasady stosowania ustawodawstwa państwa bandery statku dotyczy osób wykonujących pracę najemną na statku pływającym pod banderą państwa członkowskiego, ale otrzymujących za tę pracę wynagrodzenie od przedsiębiorstwa lub osoby mającej swoją siedzibę (miejsce zamieszkania) na terytorium innego państwa członkowskiego. Taki marynarz podlega ubezpieczeniu w tym ostatnim państwie, jeśli ma miejsce zamieszkania na jego terytorium.

Przedsiębiorstwo lub osobę, która wypłaca wynagrodzenie, uważa się wówczas za pracodawcę (art. 14b ust. 4 rozporządzenia).

Przykład

Grzegorz Ząbek pracuje na statku pływającym pod szwedzką banderą, ale mieszka w Polsce. Wynagrodzenie otrzymuje również od polskiego przedsiębiorstwa. Przedsiębiorstwo to jest więc traktowane jako jego pracodawca. Zatem w tym przypadku będą stosowane polskie przepisy o ubezpieczeniach społecznych.

...i na swoim

Także w stosunku do marynarzy pracujących na statkach na własny rachunek przewidziano wyjątki od zasady, że o ubezpieczeniu decyduje bandera statku. Zgodnie z art. 14b ust. 2 rozporządzenia marynarze tacy przez okres 12 miesięcy pracy na statku pływającym pod obcą banderą mogą być objęci przepisami w zakresie ubezpieczeń społecznych tego państwa członkowskiego, na obszarze którego zwykle prowadzą swoją działalność (albo pod którego banderą pływa statek, na którym zwykle pracują).

Jeżeli z niedających się przewidzieć przyczyn okres pracy na statku pod obcą banderą przekroczy 12 miesięcy, do momentu jej zakończenia stosuje się w dalszym ciągu dotychczasowe przepisy, pod warunkiem uzyskania właściwego zezwolenia. Należy o nie wystąpić przed upływem pierwszych 12 miesięcy i nie może być ono udzielone na okres dłuższy niż kolejne 12 miesięcy.

Przykład

Torsten Baar, obywatel Niemiec, pracuje na niemieckim statku na własny rachunek jako marynarz. Uzyskał jednak kilkumiesięczny kontrakt na statku pływającym pod polską banderą. Jeśli okres pracy na tym statku nie przekroczy 12 miesięcy, marynarz nie będzie podlegał polskim przepisom ubezpieczeniowym - dalej może być objęty niemieckim

ubezpieczeniem społecznym

Inne osoby pracujące na statku

W rozporządzeniu (art. 14b ust. 3) uregulowano też zasady ubezpieczeń społecznych, innych niż marynarze, osób wykonujących pracę na statkach. Chodzi o osoby, które nie pracują zwykle na morzu, wykonują natomiast działalność zarobkową na wodach terytorialnych lub w porcie danego państwa członkowskiego, na statku pływającym pod banderą innego państwa, nie będąc członkami jego załogi. Podlegają one ubezpieczeniu w tym kraju, na terytorium którego wykonują pracę.

Przykład

Łukasz Koterba pracuje w polskim porcie. Jego praca polega na rozładunku statków, również takich, które pływają pod banderami innych państw członkowskich. Podlegał będzie polskiemu ubezpieczeniu społecznemu, mimo że pracę wykonuje często na obcych statkach.

BEATA PAWŁOWSKA

specjalista w centrali ZUS

TOMASZ MAJOR

prawnik w Kancelarii Wendler Tremml

PISALIŚMY JUŻ...

W naszym cyklu o zasadach ubezpieczenia społecznego, jakie będą obowiązywać po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej pisaliśmy o:

składkach od pracujących i wykonujących działalność na własny rachunek w kilku krajach Unii - DF z 10 lipca br.,

ubezpieczeniu osób prowadzących działalność na własny rachunek DF z 26 czerwca br. - "Jakie ubezpieczenie, gdy firma będzie za granicą",

ubezpieczeniu pracowników wysłanych za granicę (DF z 18 - 19 czerwca br. ("Ubezpieczenie pracowników wysłanych za granicę") i z 12 czerwca br. ("Składki od pracujących czasowo za granicą"),

przepisach unijnych regulujących ubezpieczenia społeczne oraz ogólnych zasadach ubezpieczenia - DF z 29 maja br. ("Składki od pracowników i osób pracujących na własny rachunek").